

Дунець І. – студентка

Науковий керівник: к. е. н. А. Табачук
Львівський національний університет
імені Івана Франка, м. Львів, Україна

Тенденції розвитку підприємництва в умовах постіндустріального суспільства

Протягом останніх років відокремлюють новий сформований етап у розвитку людства. Він отримав назву «постіндустріальне суспільство».

Постіндустріальне суспільство – це суспільство, в економіці якого у результаті науково-технічної революції та істотного зростання доходів населення пріоритет перейшов від переважного виробництва товарів до виробництва послуг. Виробничими ресурсами стають інформація і знання, а наукові розробки – головною рушійною силою економіки [4, 3].

Дослідженню теорій постіндустріального суспільства, зокрема умов розвитку підприємств, присвячені праці вчених, таких як: А. Фішер, К. Кларк, Д. Белл, О. Є. Кузьмін, О. Г. Мельник, В. М. Шаповал, Т. О. Загорна.

Постіндустріальній економіці притаманні такі основні особливості:

- розвиток сфери виробництва нематеріальних цінностей та послуг;
- зростання витрат на придбання інформації та інформаційних технологій;
- впровадження новітніх технологій та інноваційних процесів;
- розвиток освіти, що супроводжується різким зростанням інвестицій у знання;
- підвищення ролі інтелектуальної праці.

Таким чином, суб'єкти господарювання почали діяти в новому середовищі постіндустріальної економіки, зумовленому активним переходом суспільства в інформаційну фазу.

Враховуючи вищесказане, підприємства зосереджують свою увагу на виробництві, розповсюдженні та обслуговуванні галузі знань та інформації. Вони включають три головні сфери: виробництво знань (дослідження і розробки), її поширення (сфера освіти, інформаційна та культурна індустрії) та обслуговування галузі знань (професійні послуги, деякі види медичних послуг, а також державна і громадянська служби) [3, 59].

Постіндустріальна економіка заснована, в першу чергу, на знаннях і даних. Тому стають все більш важливими інтелектуальна та творча праця. Оскільки одним з найбільш поширених продуктів інтелектуальної праці є послуга, то їх роль в постіндустріальному суспільстві також зростає.

Зважаючи на швидкий темп розвитку сфери послуг, частка промисловості та сільського господарства у формуванні внутрішнього валового продукту скорочується.

Сьогодні спостерігаємо зростання та значний вплив тих індустрій, які займаються виробництвом не товарів, а послуг. Послуги виступають об'єктом купівлі-продажу у постіндустріальному суспільстві, головним виробничим ресурсом – інформація та знання. Знання пересягають бути відносно самостійним об'єктом економічного розвитку. Сьогодні вони проникають в усі сфери і стадії економічного процесу і їх надто складно відокремити від продукту чи послуги. Інфраструктура індустріального суспільства перетворюється в інфраструктуру економіки знань за рахунок суттєвого поширення в ній процесів софтизації і сервізації. У постіндустріальному суспільстві зміст і спектр послуг, що надають суб'єкти інноваційної інфраструктури, значно поглиблюється, більше уваги надається забезпеченню ефективності надання високотехнологічних послуг, інноваційному сервісу [2].

Швидкий розвиток сфери послуг у постіндустріальному суспільстві зумовлений підвищенням попиту у цій сфері. У зв'язку з цим збільшується кількість робочих місць для праце-

здатного населення. Даний факт підтверджується у працях І. Саболо та Ж. Рене, які стверджували про існування тенденцій у суспільстві до збільшення бажання працевлаштування найманих працівників у сфері послуг [1, 16].

Під час розвитку постіндустріального суспільства від уже наявних видів підприємств за метою діяльності (комерційні та некомерційні) відокремлюються ще соціальні підприємства. Вони спрямовують свою діяльність на суттєві та позитивні зміни у суспільстві. Особливістю таких підприємств є бажання збільшити соціальний капітал. Діяльність соціальних підприємств зосереджена на вирішенні питань в галузях освіти, охорони довкілля, прав людини та боротьби з бідністю.

У зв'язку зі зростанням ваги знань та освіти в умовах постіндустріального етапу розвитку економіки, підприємницька діяльність поширюється на проведення тренінгів, семінарів, майстер-класів та курсів. Діяльність даних приватних підприємців або фізичних осіб підприємців зосереджена на навчанні та піднятті рівня кваліфікації майбутніх працівників.

Враховуючи вищесказане, можна виділити такі основні тенденції розвитку підприємств у постіндустріальному суспільстві:

- діяльність підприємств зосереджується на наданні послуг;
- зростає необхідність підприємств у кваліфікованих працівниках;
- важливу роль відіграють інновації;
- збільшення необхідності у використанні інформаційних технологій;
- поширення творчої праці;
- створення нових матеріалів;
- поширення наукомісткого характеру технологій;
- випереджаюча роль інтелектуального потенціалу;
- покращення умов життя та праці населення.

Попри це, існує низка проблем розвитку підприємств в умовах постіндустріального етапу розвитку економіки. По-перше, нестача коштів на провадження інновацій. Новітні технології потребують значних витрат, тому країни, які розвиваються, часто не можуть забезпечити їх собі самостійно. Таким чином, постіндустріальний розвиток характерніший для країн з більш розвиненою економікою. Бідні країни потребують заохочення та допомоги у збільшенні заощаджень, або ж іноземних інвестицій. По-друге, відбувається скорочення штату працівників. Підприємства, зокрема виробничі, дедалі більше використовують автоматизованого машинного устаткування, а завданням людей залишається лише керування та обробка інформації. Таким чином частина персоналу втрачають свої робочі місця.

Отже, наприкінці ХХ ст. економіка розпочала новий етап свого розвитку – постіндустріальний. Значних змін зазнало підприємництво, що зосередило свою діяльність на невиробничій сфері. Змінюються цінності та мотивації, що зосереджуються на розвитку інтелектуального потенціалу, знань та вмінь людини. Формується новий етап цивілізаційного прогресу, де випереджаючий розвиток сфери послуг стає основною особливістю становлення постіндустріального суспільства.

Джерела та література

1. Вітренко А. О. Становлення та розвиток сервісної економіки. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2016. № 3. С. 8–16.
2. Князевич А. О. Формування інноваційної інфраструктури України на шляху до становлення суспільства, заснованого на знаннях. *Ефективна економіка*. 2014. Вип. 7. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3201>
3. Макогон Ю. В., Подунай В. В. Передумови переходу національної економіки України на етап постіндустріального розвитку. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2015. № 12. С. 57–63.
4. Чирак І. М. Нова економіка: навч. посіб./відп. за вип. В. В. Козюк. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 236 с.